

Roman

 DIN
2

ilustrovan družinski tednik · izhaja v četrtek

III. leto

V Ljubljani, 12. novembra 1931

Štev. 46

Šola

Nevenka dvigne dva prsta.
„No, Nevenčica,” vpraša učiteljica, „kaj pa bi rada?”
„Na stran moram,” odgovori dekletce.

„Tako se vendar ne reče!” jo pokara učiteljica. „Kako rečeš v takem primeru?”

Nevenka molči.

„Lepo prositi moraš,” ji hoče pomagati učiteljica. „Gospodična, ali smem...” — no, pomisli, kako boš rekla?

„Gospodična, ali smem na stran?”

„Ne, tudi to ni prav. Saj sem vam že tolikrat povedala. Daj, premisli vendar!”

Nevenka je krčevito pomislila. Okoli ust ji je trznilo.

„Gospodična, ali smem — gospodična, jaz moram —”

Učiteljico je jelo minevati potrpljenje.

„Skrajni čas je že, da se navadiš spodobnega izražanja. Poglej, kakšna gospodična pa boš, ko boš odrasla, pa še ne boš vedela, kaj se spodobi in kaj ne? Torej kako boš rekla? Gospodična, ali smem iti — —, no?”

„Gospodična, ali smem iti — —”

„Ali smem iti ven, se reče!” je jezno zavpila gospodična. „Torej zini, kam bi rada?”

Nevenki je šlo na jok in ni odgovorila.

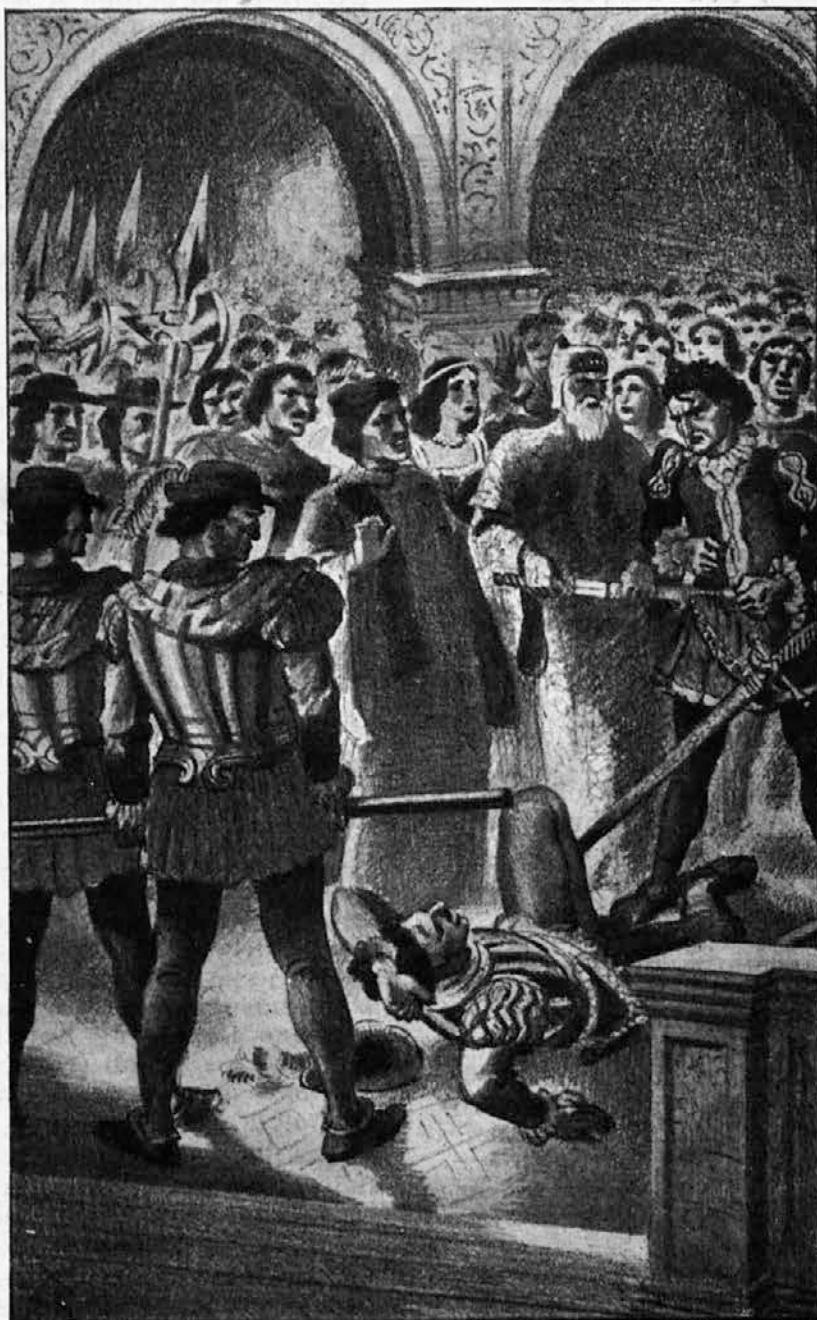
„Še trmasta si?” je zdaj vzrojila vzgojiteljica. „Tako mi ponovi: Gospodična, ali smem iti ven? No, bo kmalu kaj?”

In med solzami se izdavi Nevenka:

„O, gospodična, sem že šla ven!”

„Most vzdihov“

(str. 641)

Roland mu je bil naglo ko blisk zadal strašen udarec (stran 644)

SRCE V OKOVIH

Roman

Napisal Mirko Brodnik

Ta roman je začel izhajati v 9. številu „Romana“. Današnje nadaljevanje je 38. Novi naročniki lahko dobe se vseh prejšnjih 37 nadaljevanj.

Peta knjiga

POT V ŽIVLJENJE

Sušak, zadnja postaja na njegovih poti domov.

Izkrčala sta se. Čeprav je Branka vleklo domov, sta vendar tam prenočila. Drugo jutro ju je brzovlak odpeljal proti Zagrebu. Toda njuna pot je šla še dalje. Branku je vzkripelo srce, ko je prvič po dolgem času spet začul okrog sebe domačo govorico. Bilo mu je, kakor da posluša rajske glasove. Stal je pri oknu, gledal poljane, ki so brzele mimo njega, strmeli v Savo, ki je gnala svoje zelene valove v široki strugi. Potem se je ta struga nenadoma zožila, zlezla je v tesno dolino, kjer si je vlak komaj utiral pot. Zidani most je bil za njima, še malo in v Ljubljani bosta.

„Vidiš, to je moja domovina,“ je šepetal Branko.

In vlak je hitel dalje.

S slehernim trenutkom je postajal Branko bolj razburjen. Še nekaj minut in v Ljubljani bo, v mestu, kjer bo zvedel prve vesti o tem, kaj se je zgodilo v domovini, kar je bil on tam daleč na vzhodu.

Enakomerno so udarjala kolesa in potem je zaropotalo pod njimi, zleteli so mimo tovornih vagonov, mimo strojev, ki so se kadili, začutil je, kako je vlak jel voziti počasneje in se je potem sunoma ustavil.

„Ljubljana!“

Kakor bi se pravkar zbudil iz sanj, se je zdrznil. Šele zdaj se je zavedel, da mora izstopiti, obrnil se je in videl

Mitjo, ki je bil že pripravljen in ki mu je molil suknjo in kovček. Kakor brez misli je oboje pograbil in se med potniki preril iz vagona.

Krenil je po peronu k izhodu. Potem je pred kolodvorom obstal.

„Kam zdaj?“ to vprašanje se mu je vsekalo v misel. Saj je tujec. Saj je vse novo okrog njega. Povsod vidi hiše, ki jih prej ni bilo. Ljudi, ki jih še nikdar ni videl, same tujce, komaj da je vedel, kam mora iti, da pride v sredo mesta.

Tedaj ga je vprašal Mitja: „Saj greva v hotel, ne?“

Molče je prikimal. Skočil je na tramvaj, ki je pripeljal mimo. Pred pošto sta izstopila. V hotelu sta si najela dve sobi. Po kopeli, ki ju je prenovila, kajti bila sta od dolge vožnje izmučena, sta šla po mestu.

V kavarni sta izdelala podoben načrt. Branko je dobil naslov privatnega detektiva, prav tistega, pri katerem se je bil nekoč že Vinko oglasil.

Poklical ga je po telefonu in ga prosil, naj se zgłosi v hotelu, kjer sta stanovala. Ob osmih zvečer.

Zdaj je bilo šele pet. Torej sta imela tri ure časa za pohajkovanje po mestu. Mitji je bilo vse novo, zato je Branka neprestano izpraševal. Nehal je šele, ko sta šla ob sedmih k večerji in potem počasi proti hotelu.

Detektiv je že čakal. Prijazno je pozdravil gospoda, ki sta mu bila neznana, in ju vprašal, kaj želita.

„Sedite,“ mu je Branko ponudil stol in mu v kratkih besedah povedal svojo zgodbo. Prosil ga je, naj poizve, kje

je zdaj Zora in kaj je s Kregarjem.

„To vam lahko takoj povem,“ je odvrnil detektiv. „Ni še dolgo, kar sem imel opravka s to zadevo,“ je dodal, „zato se še spominjam nekaterih podrobnosti.“

Povedal mu je, da je Zora poročena s Kregarjem.

Čeprav je Branko moral pričakovati, da se je v dolgih letih, ko ga ni bilo doma, moral dosti izpremeniti, na tak udarec vendar ni bil pripravljen. Da je Zora žena onega, o katerem je sumil, o katerem je bil skoraj prepričan, da je kriv vsega njegovega gorja, ta misel ga je tako pretresla, da je prebledel kakor smrt.

„Ne, saj ni mogoče,“ so neslišno zajecjale njegove ustnice. „Kako je mogla to storiti? Kako se je mogla zanj odločiti?“

Detektiv, ki je na Brankovem obrazu opazil, kako so na mladega moža vplivale njegove besede, je obstal sredi stavka. Šele ko je videl, da se je Branko premagal, je nadaljeval s pripovedovanjem in omenil o Kregarju nekaj reči, ki so bile takrat splošno znane. In ko je Branko čul, kakšen je mož žene, ki jo je ljubil, kakor more človek ljubiti samo enkrat, se je zgrozil.

„In ona to ve?“ je vprašal z drhtečim glasom.

„Vedeti mora. Zvedeti je morala,“ je odvrnil detektiv. „Takrat, ko sem vse to odkril možu njene prijateljice, ki me je v njenem imenu naprosil, se je, kakor sem čul, ločila od njega.“

„Ločila?“

„Da — ali bolje, šla je z njegovega doma, z graščine, kjer je bivala.“

In potem je vprašal še to, kar mu je neprestano težilo srce. O svojem otroku.

„Ali je šla sama?“ je vprašal kolikor je mogel mirno, da se ne bi izdal.

„Ne, tudi svojega sinčka je vzela s seboj.“

„Sinčka?“ je zadrževal, kakor ne bi mogel verjeti. Toda tedaj mu je nova misel prešinila glavo. Ali je ta sin njegov?

Komaj je izdaval:

„Koliko let je temu otroku?“

„Ne vem.“ je odvrnil detektiv in pogledal v tla, kakor ne bi maral videti Brankovega trpečega obraza. „Če vas zanima, lahko poizvem. Jutri ali pojutrišnjem vas obvestim...“

„Ne, več bi hotel od vas.“ ga je Branko prekinil. „Ali niste preveč zaposleni?“

„Precej dela imam... toda če želite...“

„Potreboval bi vas.“ mu je dejal Branko: „najbrž za dalj časa. Ali bi mi mogli biti na razpolago?“

„Če želite...“

„Določite ceno.“ je kratko rekel Branko. „Recimo za dva meseca. Koliko bi hoteli? Plačam vam vnaprej.“

Detektiv je povedal vsoto.

„Toliko vam dam na mestu.“ je rekel Branko in položil na mizo nekaj velikih bankovcev. „Stvar ni kriminalna, kar vam moram že vnaprej povedati. Če se posreči, dobite po dveh mesecih dvojni znesek. Velja?“

„Velja.“ je veselo udaril detektiv. „Takemu gospodarju rad služim. Zdaj mi pa povejte, v čem bo moje delo?“

„Precej ga bo.“ je odvrnil Branko. „Najprej morate zvedeti vse, kar se tiče Kregarjeve žene, potem pa bo treba, če je mogoče, vse reči, ki ste mi jih povedali o Kregarju, podpreti z dokazi. In — morali mi boste vsak večer sproti poročati. Tu v hotelu me dobite. Jaz bom med tem poizvedoval še na lastno pest. Če ne bi dobili mene, se dogovo-

Kolinska

TVORNIKA CIKORIJE

OKUSNA IN ZDRAVA
je
KOLINSKA KAVA!

rite z mojim tovarišem.“ Pokazal je na Mitjo, ki je ves čas brez besede poslušal njun pogovor. „Torej jutri zvečer do svidenja.“

Dal mu je roko in ga spremljal do vrat.

Ko sta bila z Mitjo sama, Branko dolgo ni spregovoril. Kakor bi bil v mislih ponovil vse, kar je pravkar čul, kakor bi se nenadoma spomnil nešteti drugih reči, ki jih še mora opraviti, je skoraj pozabil, da sedi zraven njega njegov prijatelj. Šele čez dolgo je segel z roko v svoje goste lase, kakor bi se bil prebudil iz sanj in jih hotel pregnati. Potem pa se je obrnil k Mitji:

„Mislim sem, da se ne bo vse tako strašno izpremenilo. Sanjal sem, da bom lahko pohitel k njej, toda zvedeti sem moral, da je žena drugega...“

Premolknil je. Potem je vstal in jel hoditi po sobi gor in dol. Nenadoma se je ustavil in zamrmral:

„Jutri obiščem očeta... Če je še živ...“

Po tolikih razočaranjih, ki jih je doživel, po besedah, ki

jih je pravkar slišal, se mu je zdelo, da se ne bi smel čuditi tudi če bi zvedel, da je oče umrl. Toda to misel si je pregnal iz glave. Saj ni mogoče, ne, to ne sme biti! Njegov oče še živi, morda obupuje, toda čaka ga, svojega sina, kakor ga čaka zemlja, ki jo je tako ljubil.

„Da, jutri pojdem k očetu.“ je dejal še enkrat. Drugega stavka ni ponovil.

Še dolgo sta se pogovarjala. Na polnoč je šla ura, ko sta legla. Mitja je takoj zaspal. Branko pa navzlic utrujenosti ni mogel zatisniti oči. Šele jutranje ure so mu prinesle počitek.

Deseto poglavje PRI OČETU

Pozno dopoldne se je Branko prebudil. Mitja je bil že davno prej pokoncu in si dal opravka v svoji sobi.

Pozajtrkala sta in vzela avto ter se odpeljala proti Gorenjski.

Dolgo se je vila pot kakor kača po ravnini, potem pa se je zožila v kotlino, kjer je ležal Brankov rojstni kraj. Kopicah belih hiš s cerkvijo na sredi, vse okoli polja in travniki, posejani z domovi, vse mi novimi, kakor bi bili praznično oblečeni.

Branko je le bežno pogledal v dolino. Njegov pogled je pohitel na hribček, ki se je pravkar pokazal izza ovinka, na hribček, kjer je bila njegova domačija. Videl jo je, vso mlado, lepo, kakor nevesto.

„Vidiš, tamle je moj dom.“ je rekel Mitji in z roko pokazal na hribček. „Tam živi moj oče...“ je tiho dodal in nenadoma obstal sredi besed. Spet se je v njegovi duši zbudil isti strah. Prve hiše so zbežale mimo njega. Potem jih je bilo čedalje več. Na obeh straneh, druga k drugi so se stiskale. Sredi vasi, pri cerkvi, je Branko velel ustaviti. Še zmeraj je bila tam pod košato lipo gostilna, kakor takrat,

Zakaj odlašate z naročnino?

V začetku meseca smo Vam poslali položnice. Pol tekočega četrtletja je že za nami, zato je skrajni čas, da se spomnite na svojo dolžnost. V današnjih hudih časih ni več kredita, le od nas bi ga zahtevali?

ko je bil poslednjič tu. Koliko let je bilo že odtlej! S sunkovito kretnjo je odprl vratca in skočil iz avta.

To je bila gostilna, kamor je njegov oče zahajal ob nedeljah popoldne. Tudi danes je bila nedelja. Bog ve, morda ga dobi v gostilni... Kako se bosta sešla? Kako se bosta pozdravila? Ali ga bo oče spoznal? V teh dolgih letih se je bil tako izpremenil, da je bil čisto drugi. Prej je bil še mlad fant, vesel, malce vihrav, dober. Zdaj je bil mož. Leta so ga izklesala, utrdila, in samemu sebi si je moral priznati, da so ga napravila trdega. V teh letih, ko se je moral vsak dan boriti za življenje, za obstanek, kakor preganjana žival, je izgubil marsikaj. Pol svojega bitja, boljso polovico.

Nekoč je bil sanjač. Zdaj ni bil več...

Noga se mu kar ni hotela premakniti, ko je hotel stopiti v gostilno. Kaj mu bo povedal naslednji trenutek? Kakšna vest bo? Vesela? Žalostna?...

In vendar je stopil naprej. Na pragu mu je zastavil pot gostilničar. Dobro se ga je še spominjal. Skoraj nič se ni izpremenil v teh dolgih letih. Prav tako močan in zajeten mož je bil kakor takrat.

„Le noter, gospod,“ ga je prijazno povabil, toda Branko se ni zganil.

„Nekaj bi rad zvedel,“ je z muko izpregovoril. „Saj poznate gospoda Slavca...“

Poprašujoče ga je pogledal, kakor bi hotel videti vsako najmanjšo izpremembo na krčmarjevem obrazu. Kaj bo bral na njem?

Toda krčmarjev obraz se ni prav nič izpremenil. Prav tako miren je bil, kakor po njegovih prvih besedah, ka-

kor zmeraj. In na glas mu je rekel:

„I, tam gori na hribu samotari. Zdaj bolj poredko prihaja k meni. Menda ga že tri tedne ni bilo.“

Branku se je odvalil kamen s srca.

„Hvala,“ je zajeceljal. S silo se je moral premagati, da ni stopil h krčmarju in ga objel.

„Ali ste k njemu namenjeni? Pa ga pozdravite in mu recite, naj se spet kaj prikaže v dolino.“

„Rekel mu bom,“ je veselo odvrnil Branko in skočil nazaj v avto.

In ko je šofer spet pognal, se je zamislil vase. Pomislil je, kako dobro je, da ga ni krčmar spoznal. Če ga on ni, ga tudi drugi ne bodo. In njegovo maščevanje, ki ga je bil namenil vsem, ki so bili krivi njegovega trpljenja, bo lahko.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

V temi bo delal, nihče ne bo vedel zanj, nihče ga ne bo spoznal. In ko bo okrog njih ovil mreže, takrat stopi prednje in se jim predstavi. Da, predstavi se jim, da jih bo strah, da bodo trepetali pred njim. In takrat pride šele pravi trenutek maščevanja!

Avto je zavil v hrib. V nekaj trenutkih bo obstal pred njegovim domom. Kaj pride potem?...

Ni si razbijal glave. Naj pride karkoli.

Zaskripale so zavore, domača vrata je zagledal pred sabo, široko odprta, kakor bi ga klicala, vabila, naj vstopi.

In vstopil je.

V veži ni bilo nikogar. Z bežnim pogledom se je ozrl okrog sebe. Prav tako je bilo še, kakor takrat, ko je odhajal, prav tako domače, čeprav skoraj prazno. Sleherni koti-

ček mu je zbuhal tisoče spominov. Na steni je zagledal slike, ki jih je risal, ko je še hodil v mestne šole. Otročje so bile, nerodne, in vendar so se mu zdele tako lepe.

In šel je od druge do druge. Potem se je nenadoma zagledal pred vrati v izbo. Podzvestno mu je segla roka naprej in pritisnil je na kljuko.

Vrata so zaskripala, kakor bi se hotela upirati, da jih nekdo moti. Soj solnce, ki je sililo skozi dvoriščno okno, mu je udaril v obraz in ga skoraj oslepil. Skozenj je videl za mizo, kjer je sedel starček in si z roko podpiral glavo. Ko je začul škripanje vrat, se je zdrznil in pogledal, kdo ga moti.

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali prostor, namenjen temu romanu, v današnji številki nekoliko skrajšati. Prepričani pa smo, da smo cenj. bralce za to bogato odškodovali na naslednjih štirih straneh, kjer priobčujemo prvo nadaljevanje romana „Most vzdihov“, ki je začel izhajati v 45. številki.

Bralci so navdušeni!

Ceprav je minilo šele nekaj dni, kar je cenj. občinstvo dobilo v roke začetek našega novega romana, smo prejeli že polno dopisov iz vrst naših bralcev, ki ga kar ne morejo prebrati. Vsi nam priznavajo, da smo imeli zelo srečno roko, ko smo se odločili zanj. To priznanje nam je tem bolj v zadoščenje, ker je prišlo že zdaj, ko se je roman komaj začel. Obenem pa nam je jasno, da bodo vsi bralci brez izjeme z zanimanjem sledili napetemu razvoju pretresljive ljubavne drame, ki se odigrava v mračni dobi srednjeveških Benetk — v dobi, bodal in tiranije, pa tudi viteškega junaštva in zveste ljubezni.

Zato Vas prosimo:

Če ste zadovoljni z novim romanom, ne ohranite tega zase, nego povejte dalje! Saj imate prijatelje, znanke, svoje družine: opozorite jih, naj nam sporoče svoj naslov, vse drugo pa bomo že sami poskrbeli, da bodo zadovoljni. Ali pa nam Vi sporočite njih naslov, da jim pošljemo začetek romana popolnoma brezplačno in brezobvezno na poskušnjo. Za to uslugo, ki Vas ne stane dosti, Vam bomo zelo hvaležni. Naš naslov poznate: „Roman“, tednik, Ljubljana, Breg 10.

ZGODOVINSKI
ROMAN
•
NAPISAL
MICHEL
ZÉVACO

Kaj se je dozdej zgodilo

Vse razigrane so se Benetke pripravljale na narodni praznik: njuna ljubljena Leonora, najlepša Benečanka in Roland, dožev sin, sta proslavljala svojo zaroko. Toda dva človeka se nista veselila: Altieri, član Sveta Desetorice, ki je ljubil Leonoro, in kurtizana Imperija, ki je bila blazno zaljubljena v Rolanda.

Imperija, ki so jo pesniki slavili kot lepšo od toli proslule Lukrecije Borgije!...

Imperija, tako lepa, tako oboževana, da so ji Rimljani, ko je odhajala iz Rima, v priznanje njene lepote postavili javen spomenik kakor kaki boginji!*

Da! Bila je Imperija!

Roland jo je poznal samo po slovesu. Toda ko se je naposled gondola ustavila in sta stopila na suho, ko je zagledal dvajsetorico slug, ki so se zgrnili okoli njegove spremljevalke, ko je z enim samim pogledom objel vse belo marmorno pročelje s kipi, jaspisovimi stebri in zidci, nazobčanimi ko čipke — tedaj se je zavedel, kje stoji in kateri ženski je storil viteško uslugo.

Opazila je njegovo zmedo in ga prišla za roko.

„Bodite velikodušni do kraja in počastite to hišo s svojo navzočnostjo! Drugače bom morala misliti, da ste me samo zato rešili, da me potem ponižate...“

Njen goreči glas ga je rotill... Mladi mož je vstopill...

Šel je za kurtizano po marmornem vestibulu, čigar vhod je zagrinjal velikanski belordeče progast zastor.

* Ta spomenik so podrli šele pod konec 18. stoletja. — Imperijo so opevali v latinskih in italijanskih stilih. Njene sobane so bile baje tako razkošne, da je španski poslanik pljunil nekemu lakeju v obraz, češ da ne najde drugega prostora za to.

Zavil je po marmornih stopnicah. Na vsaki od njih je stala dragocena posoda z eksotičnimi rastlinami. In potem se je njegovim osuplim očem odprla vrsta dveh, treh prostranih dvoran z dragocenim pohištvom in razkošjem, preračunanim na to, da pogrezne čute v omamno naslodo ljubezni.

Ljubezen!... Vse v tej palači jo je oznanjalo in proglašalo njeno moč.

Roland se je mahoma zagledal v ozračju razbrzdane nečistosti, sredi greha v njegovi največji popolnosti.

Imperija ga je vedla v dvorano, polno redkih cvetlic, indijskih zaves in preprog, nagih marmornih kipov in slik, vrednih kneževskih palač v Florenci in Ferrari, bogatih zrcal in svečnikov iz suhega zlata, ki so razodevali bogastvo, rafiniranost in umetniški okus kurtizane, za katero je bogati Davila zapravil že tri četrtine svojega velikanškega imetja.

Roland je obstal.

Imperija je čutila, da hoče oditi.

Z migom roke je odslovila strežajke, ki so že hitele pripravljati mizo.

„Ali nočete sesti?“ je vprašala z drhtečim glasom.

„Gospa,“ je odgovoril Roland, „zdaj, glejte ste doma in popolnoma na varnem. Če bi še delj ostal, bi to skromno uslugo, ki mi je bilo veselje in čast, da

sem vam jo mogel storiti, utegnill zaigrati in postati nadležen.“

„Nadležni! Vi! O, gospod, vaše krute besede so mi dokaz, da nočete brati v mojih očeh, kaj se godi v mojem trpečem srcu!“

Roland je začutil, da se pripravljajo stvari, ki jih ne bo moči več popraviti. Zato je rekel z zelo mehkim glasom:

„Gospa, najini poti sta različni. Toda ko se poslavljam, vas zaklinjam: verjemite mi, da odidem s tega srečanja z globokim spoštovanjem do vašega poguma in iskreno hvaležnostjo za veliko milost, ki ste mi jo naklonili s svojim gostoljubjem.“

Stopila je predenj, težko sopeč, gnana od tiste silne strasti, ki časih iznenada navali na ženske v minutah duševnih razdorov. In njen izpremenjeni glas, hripav od ihtenja in lomeč se od strasti, je s tragično neizprosno razgalil njeno v krčih zvijajočo se notranjščino:

„Tak ne vidite, da vas ljubim! Ne vidite, da vam ponujam žgočo ljubezen svojega srca in strast svojega telesa! Ne, nočete videti! Kakor ne vidite, da vam že tri mesece kakor senca sledim korak za korakom!“

„Gospa... milost!... Osvestite se!...“

„Ali veste, zakaj sem pustila Rim in svoje tri palače, svoje pesnike in umetnike in ljudstvo, ki je klečalo pred menoj? Ali veste, zakaj sem šla z Davilo v Benetke? Ker sem lani zagleda-

la vas, ko ste prišli kot poslanik k papežu! Ali veste, zakaj sem dala zgraditi to palačo ob Velikem kanalu? Da sem mogla vsak dan opazovati vašo gondolo, kadar je plula mimo. Ali veste, zakaj nisem štela milijonov, ko sem si okrasila to stanovanje? Ker sem hotela napraviti iz nje- ga svetišče najine ljubezni! O, Roland, Roland! Kako strašen prezir berem v vaših očeh!... Oh, ubijate me!...

„Ne preziram vas,“ je rekel mladi mož z isto mehko kakor prej. „Pomilujem vas.“

V divjem besu je bruhnila:

„Pomiluješ me! Ha, ha... Potem bi mi bil že ljubši prezir... Pa ne! Le pomiluj me! Saj me lahko pomiluješ! Ni je nesrečnejše ženske od mene, ker ni ženske, ki bi tako ljubila ko jaz! Le pomiluj me! Zakaj strašni so črvi, ki me glodajo, in nihče ne pozna pošasti ljubosumja, ki me žro, kadar mislim na ono, ki jo ljubiš, na to Leonoro, ki...“

„Nesrečnica!“ je zagrmel Roland.

Vsa kri mu je izginila z obraza, ki je postal mrliško prsten. Vzdignil je roko, kakor da hoče razčehnuti usta, ki so oskrunila ljubljeno bitje. Toda roka mu je spet težko padla nazaj.

„Z bogom, gospa,“ je rekel iznenada z izpremenjenim glasom.

In je planil ven.

Imperija je hropeč, ranjena v srce, pijana strasti in mržnje, jela trgati tenčico, ki je pokrivala njeno prelestno telo, in se ihte vrgla na levjo kožo na tleh, grizoč si pesti, da bi udušila krik.

Zdajci pa so ji obvisle oči na nekem človeku, ki je stal s prekrižanimi rokami na pragu in jo gledal.

Temu človeku je utegnili biti štirideset let. Bil je lepe postave in njegov obraz je razodeval moški ponos. Za pasom je imel čudovito lep meč z ročajem, polnim vdelenih demantov. Težka zlata verižica je prepenjala njegov suknjič iz črnega žameta.

Imperija je planila s krikom na nogo.

„Giovanni Davila!“

Stopila je proti njemu:

„Ali ste, kaj videli?“ je vprašala hlipaje.

„Vse!...“

„Ali ste kaj čuli?“

„Vse!...“

Iz njenega grla se je utrgal divje blazen hrohot. On pa je z ledenim glasom nadaljeval:

„Umrli boste!... Ha, zato ste šli z Giovannijem Davilo v Benetke, zato, da se sestanete z Rolandom Candianom! Vsa čast, gospa, vaši nesramnosti! Občudovati moram usodo, ki si je za to izbrala dediščino Davilov! Zato so torej moji predniki prelivali kri, križarili po morjih, bojevali stotine bitk in proslavljali naše ime, ki je zapisano v zlati knjigi republike — zato, da postane to ime junakov nekega dne igrača pocesnice in predmet zasmeha vseh Benetk! Jaz, nevredni potomec rodu velikarov, sem hotel iz vas napraviti patricijko in pokriti vašo sramoto z osmimi stoletji časti! In vse to samo zato, da lahko zadostite svojim kurtizanskim pohotam!... Tako so moja mati in mati moje matere in babica in prababica, kakor daleč sega moj rod, hranile in varčevale in gradile kneževsko imetje — zato, da si boste vi nekega dne lahko postavili nečisto svetišče za svoje vsakodnevne ljubimce!“

„Svetišče!“ je zarjula Imperija. „Še sam ne veš, kako pravo besedo si rabil... Pridi in poglej!“

V skoku se je zagnala proti neki zavesi, jo strgala na tla, pritislila na gumb in planila v sobo, ki se je odprla pred njo.

Giovanni Davila, ki se je bil s penami na ustih vrgel za njo, je obstal vkopan kakor pred prizorom iz fantastičnih sanj.

Soba je bila majhna in skrivnostna, brez vsakršnega pohištva; nje stene so pokrivalo svilnate, z zlatom vezene tapete. V

svečnikih iz suhega zlata so gorele plamenice, da je jemalo vid.

V ozadju so stale na srebrnih trinožnikih tri kadilnice in razširjale omamen vonj. Nad njimi pa je kakor svetniška podoba nad oltarjem visela v zlatem okvirju slika Rolanda Candiana — umetniško delo od Boga izvoljenega slikarja.

Polnaga, vsa drhteča v zamaknenosti strasti, se je spustila Imperija na kolena in iztegnila svoje božanske alabastrske roke proti podobi.

Giovanniju Davili je kri zalila oči in obraz mu je spačil brezumen bes.

„Izmeček pekla!“ je zarjul. „Dokončaj med zavrženci svoje bogokletne molitve!“

In opotekaje se od gneva je izdrl bodalo in se zagnal nanjo.

Imperija se je vrgla kvišku: tisti mah je bil Davila že pri njej.

„Umrli!“ je zahropel. „Toda ko boš poginjala, vedi, da bom tvoje truplo vrgel beneškemu krvniku, da ga obglavi, in potem šele v kanal, da ga ribe požoro!“

Njegova roka je zamahnila.

Toda Imperija je hitro ko blisk prestregla njegovo laketo, z nečloveškim naporom jo je potegnila k sebi in zasadila svoje zobe v njegovo zapestje... Bodalo je zdrknilo na tla... Tisti mah ga je že pobrala in ga do ročaja zadržala Davila v prsa.

Nesrečnež je brez glasu, kakor posekan telebnil na tla pred veliko podobo, ki se je lesketala iz zlatega okvirja...

Imperiji so od groze izstopile oči; upiraje jih v krvavo truplo na tleh se je mehanično, korak za korakom umikala k vratom.

Takrat pa se je neka roka dotaknila njenih golih ramen...

Z blaznim strahom se je obrnila, pripravljena na nov umor, in zagledala prstén, po- šastno se režeč obraz.

IV

ZAROKA

Drugi dan okoli devetih zvečer je bila doževa palača svečano razsvetljena. Ogromna stavba

z mračnimi oboki in stebrovji je nenadoma dobila prijaznejši, svetlejši obraz.

Vse Benetke so bile na nogah. Ljudje so vrveli okoli palače in se vozili po kanalih, kjer so se neštete gondole zadevale druga ob drugo. A množica ni pela ne rajala kakor prejšnji večer; zamolklo, pridušeno mrmranje je vstajalo iz nje. Bilo je kakor sredi oceana ob uri nevihte, a nihče ni poznal globljih vzrokov tega mračnega razpoloženja.

Vrh stopnic pri vhodu v prostrane in razkošno opremljene sprejemne dvorane je stal dož Candiano, oblečen v vojaško obleko. Sprejemal je beneške in podeželske patricije, ki so se mu prišli poklanjat.

Zraven njega je stala doževka Silvija. Njen obraz je bil nenavadno blede; z nekim nemirom se je zahvaljevala za čestitke in njen pogled je prodiral v dušo teh ljudi, kakor da hoče razbrati skrivnost njihovih misli: ali pomenijo srečo njenemu sinu, ali nesrečo?

Saj je bilo res čudno gledati goste v svečanih oblačilih s težkimi bojnimi dvoreznimi meči, in ne z lahki bodali. Gotovo so imeli tudi železne srajce pod zametastimi jopiči, kakor se je pod smehljaji žensk jasno razodevala groza.

Kaj se je pripravljalo?

Zakaj se je z ženitovanjskimi slavnostmi družilo mrmranje ljudskega nezadovoljstva?

Kdo je bil raztrosil glasove, ki so se širili med množico kakor veter, ko zajame gozd... glasove o nečem neznanem, zlovesčem, ki jim nihče ni vedel iz vira?

Leonora in Roland sta sedela drug zraven drugega v veliki dvorani s stropom, bogato okrašenim z neprecenljivimi freskami. Obema je sreča sijala z obraza.

Dandolo, potomec tistega doža, ki je napisal prvo zgodovino Benetk, je stal kraj svoje hčere in tudi v njegovih očeh je sijal neznani nemir, ki je tlel med množico gostov.

Roland je vsakemu došlec segel v roko in se jecljaje zahvaljeval za čestitke, dajajoč tako duška svoji sreči, ki mu je v prekipenju hotela zadržati

vrat. In njegov vase obrnjeni pogled se je zdel, da gleda stvari, ki jih vidi le on sam.

V bežnih slikah so hitela mimo njega otroška in deška leta. Videl se je, kako teka po nabrežjih, raztrgan in polnag, neprestano se pretepajoč in izzivajoč, družec se najrajši s čolnarji in ribiči. Spomnil se je, kako rad je dražil vohune Desetorice in jim nekega dne zamašil žrelo za ovadbe, kako je izdiral meč na Rialto za pogled iz lepih dekliških oči in pel zvečer podoknice pod balkoni...

In to prekipenjače življenje se ni uneslo niti tedaj, ko je njegov oče postal dož... dokler ni nekega lepega poletnega večera obvisel na njem Leonorin pogled.

O, ta prvi pogled!

In zdaj sedi kraj njega, v palači njegovega očeta, ona, izvoljenka njegovega srca, njegova oboževana ljubezen!

„Bodite srečni, Roland Candiano!“ je takrat pozdravil neki gost in iztegnil roko.

„Hvala vam, dragi Altieri, hvala!... Dober prijatelj ste!“

„Tudi vi ste mi dober prijatelj... bodite srečni, Roland Candiano!“

„In vi, dragi Bembo! Tudi vi ste prišli! Še pomnite najine barokole in balade? Še jih bova zlagala, kaj? Vaši stihji so nebeški!“

„Predobri ste, gospod,“ je odgovoril Bembo, sključen v dve gube.

In potem se je zravnaval in se nasmehnil.

„Kaj vidim?“ je vzkliknil. „Kam so vas posadili, gospod? O, to je slabo znamenje!“

Pokazal je z roko na lesni vklad v zidu, kamor so bili — slučajno ali namenoma — postavili Leonorin in Rolandov stol.

Roland se je obrnil.

Tudi Leonora je pogledala na zid in prebledela.

Po vsej dvorani so visele druga zraven druge v zlato obrobjenih vkladnih slike beneških dožev... Le v enem teh vkladov je bil namestu slike samo napis.

In ta napis se je glasil:

„Tu je prostor za doža Marina Fialiera, obglavljenega za storjene zločine.“

Ko se je Roland obrnil po Bembo, se je bil že izgubil med množico.

„Strašno!“ je vztrepetala Leonora.

„Dete moje, kaj si mar resno vzela Bembovo šalo?... Pomiri se!... Glej, bliža se ura... Ravno prihajata moj oče in mati... Leonora, napočila je blagoslovljena minuta, ko si bova izmenjala prstana...“

„Ljubljenec, tvoja sem...“

Takrat so se zdajci postavile pred vrata oborožene straže. Molk groze je legel na prostrano dvorano. In zdaj je stopil iz množice neki mož v spremstvu dveh glasnikov in rekel razločno in na glas:

„Jaz, Foscari, veliki državni inkvizitor, izjavljam, da je med nami izdajalec, upornik in zaročnik. V imenu republike prihajam, da ga zgrabim!“

Foscari je bil takrat v najlepši dobi svojih let, mož orlovskih oči in nezaupljivega čela. Ko je zdaj stopal čez dvorano, se je množica s strahom razmikala pred njim.

Dož Candiano je videl, da gre proti njemu; njegove trepetajoče roke in posinele ustnice so izdajale jezo in gnev, ki sta divjala v njem.

In ta gnev, na čigar dnu je tlel neznani strah, kakor pred bližajočo se katastrofo, je tedaj udaril na dan:

„Taka sramota na tem kraju! In na tak večer! V doževi dvorani! Kogarkoli obtožujete, gospod Foscari, moj gost je! In pri vseh žeblih Kriščevega križa: nihče ne bo rekel, da je Candiano kršil gostoljubje!“

Foscari se je zravnaval v vsej svoji velikosti in njegov pogled je zletel po zbranih gostih. Bil je kakor strašna utelesba beneškega zakona — groznega in neizprosnega zakona, ki ne pozna usmiljenja.

In počasi je izpregovoril:

„Gospod dož in vi drugi! Šest let je tega, kar sem dobil ovadbo proti škofu Pisaniju. Tudi ta-

krat je bilo nekaj v zraku kakor nocoj. Kakor nocoj je grozil upor mornarske drhali, Minuta obotavljanja in država bi bila izgubljena... Bilo je na praznik Marijinega vnebovzetja. Ob času velike maše... Šel sem v cerkev svetega Marka in krenil proti oltarju. Tam sem se ustavil ravno v posvečenem trenutku, ko se je škof obrnil, da dvigne monštranco pred klečečimi verniki. Kaj sem potem storil, vsi veste: človeku, ki je bil gost Boga, sem jaz, Foscari, položil roko na ramo in ga proglasil za jetnika!"

Predstavlajte si tisto nedopovedljivo tesnobo in nenadno odrevenelost, ki udari v človeka po oglušujočem tresku. Tako so oledeneli vsi, ki so bile priče temu prizoru.

Le Bembo je ohranil hladno kri.

Nagnil se je k Altieriju in mu nekaj zašepetal na uho.

Altieri je prebledel.

„Skrajni čas je!“ je zagodrnjal Bembo. „Tak idite žel!“

Tedaj je Altieri stopil proti Rolandu Candianu. Vse to je trajalo komaj sekundo.

Foscari je povzel:

„Gospod dož, kar sem storil v hiši Boga, mi nobena sila na svetu ne more ubraniti, da ne bi storil v vaši hiši! Candiano, pozivam vas, da mi odgovorite: ali se mislite tu, v doževski dvorani, upirati zakonom, ki so doži prisegli, da jih bodo ščitili?“

Candiano je prepadeno pogledal po dvorani.

Okoli sebe je videl dva tisoč svojih gostov: nemih, s pobešenimi glavami, negibnih.

In da bo prispodoba z nevilto še popolnejša, je takrat v mrtvaško tišino udarilo od zunaj zamolklo rohnenje množic.

Doža je mahoma obšla boleča zavest nemoči...

Z davečim se glasom je vprašal:

„Koga obtožujete?“

„Rolanda Candiana!“ je odgovoril veliki inkvizitor.

Dva krika sta pretrgala tišino, dva presunljiva, obupna krika, in dve ženski sta se instin-

ktivno vrgli proti Rolandu, ki se je z bliskajočimi se očmi obrnil proti Foscariju...

Silvija in Leonora, mati in ljubimka, sta se z rokami oklenili mladega moža in divje vrgli glavo nazaj, kakor bi hoteli reči:

„Iztrgajte nama ga, če se upate!“

Dož Candiano je hripavo začel:

„Moj sin!... Moj sin, pravite, da je zarotnik in izdajalec!...“

„Ovadba je nedvoumna!“

„Nesramna je in laž!“

Stari Candiano si je strgal z glave doževsko krono:

„Prej se bo ta krona izpremenila v železno verigo okoli mojega vratu, kakor bom pustil, da bi zgrabili mojega nedolžnega sina!“

In med tem ko je iz množice vstal vihar krikov in groženj, je dož izdrl svoj težki meč.

Prav tisti trenutek je Altieri prišel do Rolanda Candiana in mu hlastno in s pobešenimi očmi zašepetal:

„To so uprizorili sovražniki vašega očeta, da bi ga nagnali v obup in pogubili... Vdajte se, Roland! Za vaše življenje jamčim jaz!... Čez eno uro bo vse spet v redu!“

Teh besed ni slišal samo Roland, čuli sta jih tudi Silvija in Leonora. Altierijev vpliv v Svetu Desetorice je bil prav tako znan kakor njegovo prijateljstvo do doževega sina.

Ženi sta se oddahnili. To pri liko je porabil Roland, da se je izvil iz njunega objema.

Pograbil je Altierija za roko:

„O, zvesti prijatelj!... vaša bistrovidnost bo rešila mojega očeta... poslej vladaj med nama pobratimstvo do smrti!“

In Roland je planil k dožu Candianu, ki je bil potegnil meč, da zbere svoje zveste okoli sebe. Toda komaj pet ali šest jih je stopilo k njemu...

„Oče!“ je zavpil mladi mož.

Candiano se je zbegano obrnil in spoznal svojega sina. Njegov gnev se je v trenutku stopil in se umaknil obupu, ves njegov

odpor se je izpremenil v žgočo bolest. Ihté je razprostrl roke.

Oče in sin sta se objela. Foscari pa je s strahotnim mirom čakal. Patriciji so se obrnili stran — ali jih je bilo sram lastnega izdajalskega molka?

Roland je bil nekaj rekel očetu na ušesa.

Kaj mu je govoril tisto sekundo, ki je morda pomenila slovo za zmerom? Ali je vlival tolažbe v starčevo dušo? Ali mu je šepetal skrivnostno svarilo?

Zdajci se je dož odtrgal od sina. Njegov pogled je obletel dvorano, nato pa se je ustavil na Foscariju.

„Gospod Foscari,“ je rekel z glasom, ki se je trudil, da bi bil miren, „moj sin je nedolžen in zahteva, da to proglasi najvišji Svet. Storite torej svoje delo, kakor sem jaz storil svojo dolžnost. Naj se takoj sestane sodišče!“

„Sodišče čaka!“ je ledeno rekel Foscari.

Dož se je stresel. Torej je bilo že vse pripravljeno za sodbo!

Kdo je vse to uprizoril? Kdo ga je hotel zadeti v njegovi sreči? Njegov pogled je poln groženj in obupa zbežal po ljudeh, ki so stali okoli njega.

„Preklet naj bo strahopetni ovaduh!“ je zamrmral. „Iskal ga bom in našel v temi, kjer se skriva! In potem naj se me boji! Zakaj osveta bo še strašnejša kakor je bila ovadba podla!“

Na glas pa je rekel Rolandu:

„Idi, sin moj! Rekel si, naj čakam eno uro. Idi, čez eno uro te bom tu pričakoval.“

„Gospod Foscari,“ je s hladnim mirom rekel Roland, „izročam vam svoj meč. Pripravljen sem stopiti pred sodišče!“

Veliki inkvizitor je dal znamenje. Deset, dvanajst straž je stopilo naprej, njih oficir pa je zgrabil mladega moža za komolec. Toda ni ga še prav prijel, ko je zletel po tleh in s čela se mu je vdrla kri: Roland mu je bil naglo ko blisk zadal strašen udarec.

Drget je stresel množico. Oficir je vstal, si obrisal čelo in se brez besede umaknil.

HUMOR

Širokoustnež

Američan pride na Dunaj in tam ogleduje zoološki vrt.

„Tole tu je žirafa,“ mu razlaga paznik. „Precej velika, kaj?“

„Žirafa?“ se zasmije Američan. „Pri nas v Ameriki imamo take koze.“

„Česa ne poveste! Tole je pa kralj puščave. Krasen, čudovit lev, vam rečem. Ali ste že videli kaj takega?“

„Prava reč,“ odmalne Američan posmehljivo. „Pri nas imamo take mačke.“

„Kaaaj?“

Nenadoma pa potegne paznik Američana za rokav, ga odvede v basén, kjer se valjajo ogromne želve in mu reče:

„Ali veste, kaj je pa to?“

„No?“

„Dunajske stenice. Ali imate pri vas večje?“

Hišni gospodar

„Oprostite,“ se predstavi agent. „saj ste vi hišni gospodar?“

„Da; moja žena je za štirinajst dni odpotovala.“

Na menico pa ne!

„Tisoč Din bi radi, da vam posodim? Prav, toda menico morate podpisati.“

„Menico? Izključeno — nekoč sem jo podpisal, pa sem potem moral plačati.“

Samo pri filmu mogoče

V nekem nemškem filmskem ateljeju visi takle lepak:

„Vstop v damsko garderobo je moškim strogo prepovedan! — Erivec velja po členu 10. hišnega reda za žensko!“

Piramide

Vodnik razkazuje tujcem mu-

mije. „Vidite, tale 16 letna deklica je tu pokopana že 3000 let.“

„Ali je eh 16 let tudi že vsteto?“ vpraša neka dama.

*

K nekemu berlinskemu bančnemu ravnatelju pride ondan znan industrijec in ga prosi za večje posojilo.

„Dragi prijatelj,“ mu odgovori ravnatelj, ki je znal biti tudi humorističen, „zaupno, na uho: moja banka je bankrotna. Svetujem vam pa, da greste k banki Adamsohn & Co. — tam so sicer tudi že na kan-tu, samo tega še ne vedo.“

„Kaj, smrkolin — ti kadiš? In če mati izve...“

„Kaj pa potem? Saj ona tudi kadi!“

Časopisna vest

„Že spet je nekega moža avto povozil!“ vzdihne gospa Žmigavčeva.

„Strašno!“ prikima njena hči, gospodična Elvira. „Ko je že brez tega tako malo mož na svetu!“

*

„Rad bi avtomatični zvonec proti vlomilcem.“

„Saj sem vam ondan enega prodal.“

„Da, pa so mi ga snoči ukradli.“

*

„Povejte vendar, gospod plačilni, kako to, da dobim v guljažu kos gumija z avtomobilskega obroča?“

„Saj veste, gospod, da avto že na vseh koncih izpodriva konje.“

*

„Zakaj se režiš, smrkavec?“

„Saj se ne vam, gospod učitelj!“

„Kaj pa je potem še smešnega?“

*

Potnik velike trdke pride ponujati jajca na debelo in vpraša v majhni trgovini, ali ne bi vzeli večje količine svežih jajec.

Prodajalka: „Hvala, ne potrebujemo — svežih jajec imamo še za šest tednov na zalogi.“

Najpraktičnejše

„Jera, tako pa ne gre več!“ se razburja gospodinja nad kuharico. „Moj mož se dan za dnem pritožuje nad kosilom. Juha je vedno mrzla, meso ko podplat, močnate jedi zasoljene. Tako ni mogoče več vzdržati!“

„Imate prav, milostljiva! Dajte se ločiti!“

Škotska

Neki Skot pošlje v zamazani kuverti, ki je iz skoposti ni hotel stran vreči, poslovno pismo in se takole opraviči:

„Oprostite, da vam pišem v umazani kuverti. Toda ko sem pismo vrget v poštni nabiralnik, je bilo popolnoma neomadeževano.“

S šolskih klopi

„Z ljudmi morate biti vedno lju-beznivi,“ razlaga učitelj v drugem razredu. „Ne sme miniti dan, da ne bi komu kaj dobrega storili in ga osrečili. Ali si na primer ti, Peter, včeraj koga osrečil?“

„Da, gospod učitelj. Bil sem pri teti, in ko sem šel, je bila srečna.“

Nerodna skrivnost

„Skrivnost ohranitve zdravja je v tem: jejte čebulo, vsak dan jo jejte!“ razlaga zdravnik pacientu.

„Že prav,“ zatevne bomic, „to-da... kako naj to skrivnost zase ohranim?“

*

„Zdaj bom povedal nekaj besed, ti, Urh, pa boš razložil, ali so edni-na, dvojina ali množina. Vzemimo hlače.“

Urh dolgo premišljuje, nato pa reče:

„Hlače... hlače so... hlače so spo-daj dvojina, zgoraj pa ednina.“

*

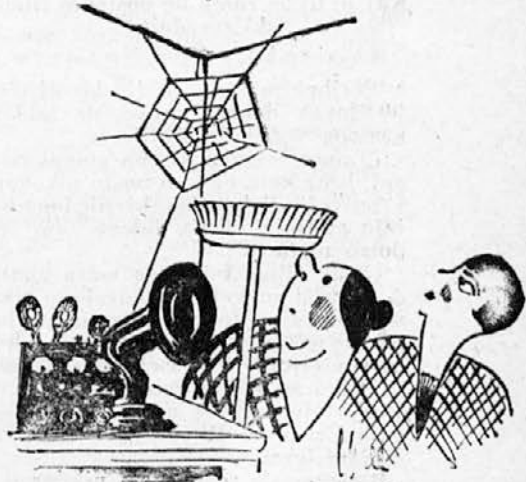
Iz domače naloge:

Jan Hus je moral v Konstanci pretrpeti vse groze ognja, ker so ga zažgali. To se je zgodilo sredi poletja 1415, ko je bila v Konstanci že tako neznosna vročina.

*

Druga naloga:

Turki in Baski govorijo najtežja jezika v Evropi. Posebno baskovski jezik je tako težak, da ga niti Turki ne razumejo.

Ne pozna antene!

„Kaj te pajčevine niste videli?“ „Seveda sem jo... pa sem mislila, da spada k radiu!“

Urejuje Boris Rihteršič

„Šanghajski ekspres“

Dobili smo prve podatke o novem filmu Marlene Dietrich, ki ga pravkar z velikimi troški delajo v hollywoodskih Paramountovih ateljejih. Režira ga Josef Sternberg, ki je režiral vse dosedanje govoreče filme Marlene Dietrich.

Pisatelj filmskih manuskriptov Jules Furthmann, ki je predelal za film tudi roman „Maroko“, je napisal manuskript po povesti Harryja Herleya.

V govorečem filmu „Šanghajski ekspres“ igra Marlena Dietrich lepo in zapeljivo damo. Njen partuer je Clive Brook v vlogi angleškega častnika. Marlena in Brook se staneta na potovanju s šanghajskim ekspresom. Najpretnostnejše so scene, ko morajo potniki med seboj izbrati onega, ki ima na vesti smrt nekega otroka.

V tem filmu igra tudi Ana May Wong, ki si je s talentom in ekso tično dražestjo osvojila simpatije občinstva. V zadnjem času ni igrala. Bila je članica Schubertovega gledališča na newyorškem Broadwayu. Zdaj je stalno angažirana pri Paramountu. V filmu igra eno glavnih vlog in prav radovedni smo, kakšen napredek bo pokazala pod Sternbergovo režijo, saj so ji prej zmeraj očitali, da ima zelo velik talent, da pa ga ne izrablja.

Razen nje nastopa še en eksotičen igralec: Mladi Japonec Sessue Hayakawa.

Kaj je treba znati, da postaneš filmski zvezdnik?

Napisal Ramon Novarro

Najbrž mislite, da je dovolj, če je človek dober igralec, da lahko nastopa v filmih. Motite se.

Talent je brez dvoma glavni pogoj, brez katerega ne boste nikogar v posvečene dvorane, ki jih imenujejo ateljeje. Toda talent sam še dolgo ni dovolj.

Vsak filmski igralec mora znati dosti reči in vendar potrebuje navadno prav tisto, česar še ne zna in takrat je treba razen naporne dela v ateljejih še posebnega pouka.

Tako se mi je zgodilo pri „Ben Hurju“ in tako se mi še danes dogaja pri vseh filmih, pri katerih moram igrati.

Mislil, da se ne bom nikdar izučil, pa čeprav bi igral pri filmu sto let.

V „Ben Hurju“ sem moral dirkati z rimskim dirkalnim vozom in če mislite, da je to neka lahka, ga

bi vas prosil, da sami kdaj poskusite.

V filmu „Leteče brodovje“ sem moral celo sam pilotirati letalo. Sicer sem navajen krmiljenja, toda samo na trdnih tleh; v letalu pa človek visi v zraku v pravi pomenu besede.

V filmu „Pred zoro“, ki je bil napravljen po povesti pred kratkim umrlega pisatelja Schnitzlerja, igram avstrijskega častnika. Tudi to ni tako lahka reč. Ne samo da sem se moral naučiti hoje in pozdravljanja, kakršno je v navadi pri avstrijskih častnikih, ne, moral sem se priučiti tudi avstrijske ljubeznivosti in — predvsem sem moral znati nositi monokel. To je bilo skoraj prav tako težko kakor ježa na arabskem konju, ki so jo od mene zahtevali v nekem drugem filmu.

Za film „Seviljski pevec“, sem se moral seznaniti z navadami in običaji kletarja in razen tega sem se moral učiti borenja.

Največ pa so zahtevali od mene v mojem najnovejšem filmu „Sin

MALI ZVEZDNIK JACKIE COOPER

maharadže“, ki so ga pravkar dovršili.

Živega so me zakopali. To je stara čarovnija, trik hindujskih vojščakov, ki jim je nekoč dostikrat rešil življenje.

Človek sam ne ve, kaj bo s tem, česar se je pri filmu naučil. Edina tolažba je stari pregovor: Kar človek zna, zna za vse življenje.

Ljubljenec naših ljubljencev

„Če imaš mene rad, moraš imeti rad tudi mojega psa.“ Ta pregovor dostikrat čujemo od svojih ljubljencev, filmskih igralcev.

Navadno je ta ljubljeneček pes, dostikrat pa tudi mačka, ptica ali kak druga žival.

Ničesar ni, kar bi bilo predobro za Beeryjevega psa. Gospodar mu je napravil na vrtu celo kopališče. Zelo je ponosen na njegovo zvestobo in s posebnim veseljem pripoveduje, da se pes ne gane od njega in da ga spremlja celo na njezovih poletih z letalom.

Tudi Ramon Novarro ima zelo rad pse. Toda svojega Luksa je pred kratkim izgubil. Lusk je bil lep črn doberman. Tri leta ga je že imel,

nekoč pa, ko je ravno delal za film „Seviljski pevec“, so mu prinesli vest, da je Lusk izginil. In Ramon Novarro si še do danes ni kupil novega psa. Še zmeraj čaka na izgubljenca.

Neki pisatelj je napisal o Greti Garbo, da ima mačke lastnosti. Da bi se izognil vsem ugovorom, ki bi jih ta primerjava lahko zbudila pri občinstvu, pripoveduje, kako je prišel do te primerjave. Pred tisoč leti so mačke častili kot svete živali. In v Gretinih zastrtih očeh je baje videl isti soj strahu in groze, veselja, divjosti in ekstaze, pa tudi ljubezni, kakor pri svetečih se mačkinih očeh. Najbrž ima prav zato Greta tako rada mačke.

Buster Keaton ima velikega bernardinca Elmerja.

Maria Dressler se je zadovoljila z majčkenim pekinškim pinčem, Joana Crawfordova pa se zabava z lovskimi psi.

Najnovejši film Garryja Coopera

Te dni bodo igrali v Beogradu evropsko premijero filma „Temne poti“, kjer nastopata Garry Cooper, partner Marlene Dietrich iz „Maroka“. Razen njega igrajo v glavnih vlogah še Silvia Sidney, Paul Lukas in William Boyd.

Pripominjamo, da je ta govoreči film poseben dogodek v kinematografiji in to zaradi izredne tehnične popolnosti in izvrstne kriminalne vsebine.

Rouben Mamoulian, ki ga je režiral, je za ta film dobil nagrado, razen tega pa so ga postavili med desetorico najboljših režiserjev leta 1931.

Filmski drobiž

Elizabeta Bergner dela pravkar v Parizu angleško in francosko verzijo „Ariane“.

Režiser Turžanski je napravil nov film, ki se bo imenoval „Neznani pevec“.

Francosko verzijo filma „Kon-gres pleše“, ki so jo delali v Berlinu, so pred kratkim dovršili. Glavni vlogi igrajo Lilian Harvey in Henry Garat.

Marlena Dietrich je napravila film „Šanghajski ekspres“. Pravijo, da se v kratkem vrne v Berlin, kjer bo sodelovala pri filmu „Kleopatra“. Pravijo tudi, da se Greta Garbo, ko bo z delom pri filmu „Mata Hari“ pri kraju, vrne domov na Švedsko.

Rdeči križ misli na prošnjo Društva Narodov napraviti film s protivojno tendenco.

Joan Crawford in Doug Fairbanks mlajši sta si zaželela naslednika. Toda prosili so ju, naj počakata. Družba, kjer igra Joan Crawfordova, misli, da ne bi bilo dobro, če Crawfordove ne bi bilo predolgo na platnu.

Pariški bar „Moulin Rouge“ so spet prenavljali v kino.

Hiša in dom

Lepotna kirurgija tudi za siromašnejše ljudi

Umetna lepota, tista, ki jo zna pričarati kirurg z operacijo pri ljudeh, ki jih narava ni obdarovala z mikavno zunanostjo, že nekaj časa ni več dostopna samo bogatinom. Operacije za doseg lepote spadajo danes v Franciji že med vsakdanjosti, in kar je važnejše, privošči si jih lahko že tudi navadne delavke. In prav je tako: saj je siromašnejšim slojem lepota bolj potrebna kakor bogatinom, ki imajo že tako v denarju dosti uteh. Navaden delavec ali delavka je lahko še tako spretna v svojem poslu, če ni privlačne zunanosti, bo le težko našla priložnost, da to svoje znanje in sposobnosti tudi izrabi.

Pred dobrim mesecem se je v Parizu vršil kongres lepotnih kirurgov. Tam je pariski zdravnik dr. Clusus, ki si je izbral načelo „Poceni davkrat bolj nese“, poročal o svojih izkustvih.

„Lepotna kirurgija,“ je povedal, „je plod svetovne vojne. Takrat, ko je ranjenčev življenje pogosto viselo na lasu in je bilo še vedno bolje tvegati drzen eksperiment kakor pa ga prepustiti gotovi smrti, so zdravniki napravili prve „lepotne operacije“ v večjem slogu. In takrat so se tudi odprle nepregledne perspektive lepotne kirurgije, ki nam dokazuje, da ni danes nihče več prisiljen hoditi po svetu s krivim nosom, z nesomerno brado, z brazgotinami na obrazu, grdo oblikovanimi usti ali štrlečimi ušesi. Pogosto zadošča že enostavna operacija, kakor na primer odstranitev bezgavk ali pa operacija v ustni votlini, da dobi obraz čisto drugačen in izpremenjen izraz.“

Med najpogostejše operacije, ki jih francoski lepotni kirurgi izvrše pri delavcih in delavkah, spadajo tele: povečanje ali zmanjšanje nosnice, preoblikovanje brade in nosu, uravnavanje ušes, preoblikovanje ust in oči, znižanje ličnih kosti, dvigovanje obrvi. In dostikrat pomeni takale nedolžna operacija prizadetemu srčno, kakršne se ni nikoli nadejal.

Požunski makovi rogljički

Potrebščine: 15 dkg presnega masla ali margarine, 30 dkg moke, 1 rumenjaka, sol, 6 dkg sladkorja, 5 žlic smetane in 1 zavojček Dr. Oetker-jevega pecilnega praška, mak.

Priprava: Iz presnega masla, rumenjaka, sladkorja, smetane, soli, moke in pecilnega praška namesi testo, ki ga razvaljaj in razreži v četrtooglate komadiče; te napolni s spodnjim nadevom, upogni v rogljičke, pomaži z beljakom in speci na zmašeni pločevini v precej vroči pečici.

Ne jemljite otroku veselja!

„O, mama, krompir lupiš — ali ti ne bi smela tudi jaz pomagati?“

„Ne, Silva, urezala bi se, pa tako debelo bi lupila, da bi šel ves krompir v izgubo. Pojdi rajši v sobo, pa si poišči drugega opravila!“

Silva gre užaljena iz kuhinje in začne striči podobe iz cenikov. In kmalu leže po tleh celi kupi izstriženega papirja. Petnajstletna Mira pride iz liceja domov in se jezi nad takim neredom.

„Mama, poglej, kaj je napravila Silva!“

Nato seveda solze, klečanje ali pa še kaj hujšega; ali ne bi bilo boljše, če bi mama dala Silvji v roke kako primerno delo, ki ga rada opravlja? Kadar pridejo gosti v hišo, pa potem toži svoji prijateljici, kako težko je voditi gospodinjstvo.

„Saj imate vendar hčerke, ki bi vam lahko kaj pomagale!“

„E, z otroki je križ. Starejša Mira ne mara preveč za domača opravila, ker ima z učenjem dosti dela, Silva pa je še premajhna in neporabna.“

„Tudi z mojo Danico je taka — samo za šport bi se zanimala, za dom pa nima nikakega zmisla!“

Tako tožijo matere vse vprek. Njihove hčerke, pravijo, ne znajo niti robca poiskati v omari! Pa kdo je temu vzrok, cenjene dame? Ve same, ki niste znale zbuditi v nežnih letih v otrocih zmisla za domača dela, ve, ki ste jih celo odbijale, ko so se vam z ganljivo vneto ponudile, da bi vam pomagale pri delu, kakor na primer Silva pri lupljenju krompirja. Zakaj? Ker so vam otroci pri tem nadležni, ker pravite, da vas motijo pri delu in ker bi jih morale poučiti, kako se to dela, pa pravite, da tega ne utesnete.

Da, otroci so nadležni, kadar se vam mudi in bi radi hitro opravile, zmogijo se in umažejo in vse razbijajo. In zato jih naženete v njihovo sobo — prav tako kakor delajo z njimi služkinje. Ali je potem čuda, da izgube veselje za hišna dela in se rajši obrnejo k drugim stvarim?

Dosti lažje je seveda deklici reči:

Suknje in obleke

kupite dobro in poceni v tovarni oblek

**STERMECKI
CELJE**

Štev. ...

Novi, veliki, ilustrirani cenik in vzorci zastonj!

„Pusti me pri miru, pa se pojdi igrati!“

Dosti lažje kakor poučiti jo, kako se bo najhitreje otresla prirojene neokretnosti in se najhitreje naučila rabe vseh desetih prstov. Sam od sebe se živ krst ničesar ne nauči, najmanj pa otrok, ki bo znal le to, česar ga boš naučila. Ko minejo tista otroška leta, ko je otrok imel svoje veselje z domačimi opravili, pa ga mine tudi to veselje, ker se njegovo zanimanje obrne k drugim rečem. In materi se bo zgodilo, da bo potem zahtevala od svoje pol odrasle hčerke, da ji pomaga to — a ono — hčerka ne bo znala, in tako pride dostikrat do prerekanja in preprirov v družini.

In ko nastopi čas, da se hči poroči, stopi v zakon čisto nepripravljena in neizkušena in gospodinjstvo ji postane nezno breme, ker se ga nikoli ni učila opravljati in ljubiti.

Zato otrokom ne odreci, če bi tako radi pomagali pri malenkostnih kuhinjskih delih. Pri tem se bodo v pravem pomenu besede igraje mnogočesa naučili, kar jim bo v poznejših letih dostikrat prav prišlo.

„ROMAN“ STANE

1 mesec 8 Din, ¼ leta 20 Din, ½ leta 40 Din, vse leto 80 Din. Na razpolago še vse številke. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393.

Na tujem, vse leto:

v Angliji 9 šilingov, Avstriji 14 šilingov, Belgiji 14 belg, na Češkoslovaškem 70 kron, v Egiptu pol funta, Franciji 50 frankov, Holandiji 5 goldinarjev, Italiji 40 lir, Nemčiji 9 mark, Severni Ameriki 2 dolarja. Povsod drugod na leto 120 Din, za ½ leta pa 60 Din. Denar (več) javno jugoslovanske ali tuje bankovce ali ček pošljite v lastnem interesu v priporočenem ali pa v denarnem pismu.

Posamezne številke:

V Jugoslaviji po 2 Din. Dobe se v trafikah, knjigarnah in kolodvorskih prodajalnah. Kjer „Romana“ nimajo, zahtevajte, naj ga naroče. Direktna naročila izvršimo šele po prejemu zneska v bankovcih ali veljavnih znamkah. V Italiji stane posamezna številka 80 stotink.

Naročila

in dopise pošljite na naslov: „Roman“, Ljubljana, Breg 10, poštni predal št. 345. — Rokopisov ne vračamo. Za odgovor priložite znamko. — Oglasni po tarifi.

Prva jugoslovanska tovarna
dežnikov

Josip Vidmar

Ljubljana, Pred Škofijo št. 19

En gros — en detail.

Dežniki vseh vrst. Vrtni senčniki. Sejmski dežniki. Ve ikanska izbira. Skrajne cene

**Foto aparate in
potrebščine**

dobite v največji izbiri v

Drogeriji „Adrija“

Mr. Ph. S. Boržič

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

Telefon št. 34-01

Zahtevajte cenik!

Kupon 46 film

FILMSKA VPRAŠANJA

1. Katera igralka igra glavno vlogo v filmu „Pravi gigolo“?
2. Katera igralka igra glavno vlogo v filmu „Madona podzemlja“?
3. Katera igralka igra glavno vlogo v filmu „Pariski fantom“?
4. Katera igralka igra glavno vlogo v filmu „Admiralova hči“?
5. Katera igralka igra glavno vlogo v filmu „Pesem z juga“?

Za rešitev teh vprašanj razpisujemo

DVAJSET VELIKIH FILMSKIH FOTOGRAFIJ,

ki jih razdelimo med deset reševalcev. Slike predstavljajo igralce družbe Metro-Goldwyn-Mayer.

Rešitve vprašanj iz 44. številke so: 1. Leo Mittler; 2. Pri Metru; 3. Rosita Moreno; 4. Friedl Schuster; 5. Igo Sym.

Nagrade dobe:

5 slik: Selan Josip, Maribor;

4 slike: Krajšek Stana, Ljubljana;

3 slike: Podlogar Greti, Sv. Križ;

2 slike: Koren Ivan Ljubljana;

po eno sliko: Jost Ivica, Beograd; Škrajnar Lija, Sela; Razpotnik Danica, Maribor; Smrečar Vanda, Lepi vrh; Zorič Breda, Mirna vas; Praprotnik Berta, Breg.

Izšla je

Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za prestopno leto 1932

ki ima 366 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najbolj obračun.

V „Veliki Pratici“ najdeš vse, kar človek potrebuje vsak dan: Katoliški koledar z nebesnimi, solničnimi, luninimi, vremenskimi in dnevnimi znamenji; — solčne in lunine mrke; — lunine spremembe; — poštne določbe za Jugoslavijo; — lestvice za kolke, za pobornice, kupne pogodbe in račune; — konzulate, tuje države v Ljubljani in Zagrebu; — vse seje na Kranjskem, Koroškem, Stajerskem, Prekmurju, Medžurju in v Julijski Benečiji; — pregled o koncu brejosti živine; — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu; — tabele za računanje obresti; — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami; — oznanila predmetov, ki jih rebi kmetovalec in žena v hiši. — Cena 5 Din.

„VELIKA PRATIKA“ se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pismeno pri založniku:

**tiskarni J. Blasnikova nasl. d. d.
v Ljubljani.**

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben. „Znamka Oetker“ lamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pečilni prašek
Dr. Oetker-jev vanilinov prašek
Dr. Oetker-jev prašek za pudlinge itd. tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavolčkov, ki pomagajo „prosvitlenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne ladi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipenja močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetker-jev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljše, nego je Oetker-jev pudling s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristni Dr. Oetker-jevi izdelki, ker se čisto ponujajo manj vredni posnetki.

**Dr. Oetker-jev
vanilinov sladkor
je najboljša začimba**

za mlečne in močnate ladi,
pudlinge in spenjeno smetano,
kakao in čaj,
šartlje, torte in pecivo,
jažni konjak.

Zavolček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša ½ zavolčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovnega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 jažni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

**Dr. Oetker-jevi recepti
za kuhinjo in hišo**

prinašajo izbirno izvrstnih predpisov za pravo enostavnih, boljih, finih in najljepših močnatih ladi, šartljev, peciv, tort i. t. d.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker najdejo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo gospodinje — tudi onih, ki stavijo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začasnih izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.